

VI CURS SOBRE LA UNIÓ EUROPEA: 20 ANYS A LA UE
“LA DIVERSITAT CULTURAL, FONAMENT PER UNA CIUTADANIA EUROPEA”

(Sitges, 25 de maig de 2006)

Lloc: Edifici Miramar: "Aula d'estudi", carrer Davallada 12.

Bona tarda a tothom,

Regidors i regidores, ciutadanes i ciutadans, amigues i amics.

Em plau ser avui aquí, amb motiu del VI Curs sobre la Unió Europea que organitza la Regidoria d'Integració Europea de l'Ajuntament de Sitges i la Regidoria de Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Sant Pere de Ribes -als quals agraeixo molt la seva invitació-, **per participar en aquestes conferències, especialment en l'any en què celebrem el vintè aniversari de l'entrada del país a la Unió Europea.**

Per això m'agradaria, abans de res, adreçar-vos algunes paraules que resumeixen a grans trets la nostra experiència fins avui a la Unió Europea, de la qual **jo en faig un balanç molt positiu, i voldria ressaltar-ne la importància.**

Després d'una llarga dictadura precedida per una guerra civil, Espanya i Catalunya vam saber, l'any 1986, aprofitar l'oportunitat europea. Per una banda, **d'Europa vam aprendre que la pau, la democràcia i l'estabilitat requereixen una voluntat i un compromís inequívocs amb els drets i les llibertats**, així com el convenciment que la participació a la vida pública o política per part de tots els ciutadans i ciutadanes és la millor garantia per a la resolució dels conflictes quotidians.

D'altra banda, també des del punt de vista econòmic, **l'entrada del país a la Unió ha propiciat una millora important de la situació econòmica i social de l'Estat** espanyol. Al llarg d'aquests anys, ha augmentat en un 30% la nostra renda per càpita, i en l'actualitat la mitjana de renda espanyola representa el 98% de la mitjana de renda de la UE ampliada. Les ajudes que la UE ha concedit a Espanya en aquests 20 anys superen els 100.000 milions d'euros –els municipis en sou ben conscients-.

En general, aquests fons han finançat 4 de cada 19 km d'autovies espanyoles, la construcció de les línies fèrries d'alta velocitat, les ampliacions dels aeroports de Barcelona i Madrid, el desenvolupament del sector agrícola espanyol, i al supervivència del sector pesquer, entre d'altres. També ha ajudat a modernitzar l'economia del país, i ha acabat amb l'aïllament secular d'Espanya de la resta d'Europa, demés de millorar altres aspectes de la vida quotidiana com la seguretat alimentària, la protecció del medi ambient, la facilitat per viatjar, etc.

Però **ara ens cal mirar endavant**, i per això hem de tenir en compte les principals qüestions que ens poden afectar de cara al futur. I que, evidentment, estaran determinades pel que fem i pel que acabem decidint avui, en el present. Parlo de les **ampliacions** -les que hem fet i les que hem de fer-; del procés de ratificació de la **Constitució Europea**; de la **globalització**, que planteja qüestions de seguretat de tota mena i reptes o problemes de competitivitat; d'altres qüestions relacionades amb el que és la **política exterior de la UE** -especialment els **conflictes** que hi ha al nostre entorn, com els del Pròxim Orient i d'Iraq, entre d'altres- i, finalment, el **pressupost** de la UE, que és on s'estableixen veritablement les prioritats. **De totes aquestes qüestions en podrem parlar, si voleu, en el debat.**

Però **ara m'agradaria centrar-me en la diversitat cultural a la Unió Europea que, tal com titula la conferència, és el veritable fonament per una ciutadania europea.**

Bé, doncs, **per parlar-vos d'això, m'he de referir primer, de manera obligada, a la globalització.**

La globalització, un fenomen que estructura les societats contemporànies i que cal entendre en les seves múltiples dimensions. **No es tracta només d'un procés econòmic, sinó que inclou la tecnologia, la cultura, els drets humans i la comunicació.**

És cert que produeix un fenomen d'interdependència creixent entre les societats que en cap cas anul·la els Estats-Nació o les institucions i organismes existents, però que **planteja nous reptes en la gestió i en el govern d'aquestes societats des de noves problemàtiques.**

La globalització no implica necessàriament un procés d'homogeneïtzació cultural. **Si bé s'està produint una globalització de la comunicació, això no implica de manera indefectible, una globalització de la cultura.** De fet, estem lluny de poder parlar d'una cultura mundial. Però sí que es pot parlar d'una direcció comuna cap on es mouen, sobretot, els països econòmicament desenvolupats, que comparteixen, cada vegada més, valors anomenats "moderns", seculars i cosmopolites, a més d'altres fenòmens d'uniformitat cultural.

I en aquest context, sorgeix un **reforçament de les identitats que s'utilitza com a mecanisme de control davant una globalització que es percep com a "incontrolada"**. Però

aquest reforçament no pot portar a un aïllacionisme de cada comunitat, gens beneficiós, i que convé evitar. Davant la incomunicació i el tancament, que només condueixen a fonamentalismes de variants múltiples, cal construir ponts, restablir la comunicació amb la finalitat d'evitar que els col·lectius exclosos per la globalització creïn "comunes identitàries" de caràcter eminentment defensiu. I és la cultura de la integració la que permet construir ponts per comunicar-se i dialogar.

Així, en la mesura en què la ciutadania és conscient de la protecció de la seva pròpia història, llengua i cultura per part d'un ens territorial o polític superior -en aquest cas, la Unió Europea-, i d'altra banda, de la necessitat d'interrelacionar-se amb un món o espai més ampli del seu espai geogràfic o nacional de referència, aquest espai supranacional es fa imprescindible i volgut, i afavoreix l'adopció d'una consciència de pertinença a aquell àmbit o, dit d'una altra manera, fomenta el sentiment de ciutadania europea. És a dir, cultura identitària sí, però acompanyada de solidaritat i de coneixement pel que ve e fora, establint el multilateralisme pel que fa a la cultura.

La transformació dels mitjans de comunicació a escala global planteja nous reptes i també noves oportunitats. Les noves tecnologies de la informació i de la comunicació poden ser autèntics instruments pont entre llengües i cultures, ja que poden servir de plataforma, tant per la promoció d'una cultura global, com per la reafirmació i l'enfortiment de les cultures locals que se senten amenaçades per aquesta cultura mediàtica global en el seu procés de desenvolupament. Però això no es fa e manera natural. I per això cal governar la globalització.

Perquè és cert que cada vegada que es perd una llengua o una cultura es perd una manera de veure el món, **cal fomentar iniciatives d'entesa, d'intercanvi cultural a l'era global.** En definitiva, **es tracta d'evitar que les identitats locals i culturals petites o minoritàries siguin eliminades per la gran indústria mediàtica i cultural, i de crear ponts entre aquestes identitats i cultures perquè, juntes, puguin afrontar millor les dinàmiques actuals de les cultures en aquest món global.**

Per altra banda, el desenvolupament d'una cultura global es presenta com a una oportunitat per a resoldre problemes comuns. **La integració és una resposta político-cultural al repte de la globalització, l'objectiu de la qual és crear una consciència i un destí comuns, i el fonament de la qual és la cultura.**

Del diàleg també es desprèn que, **en un món globalitzat, la relació identitat-diversitat només pot ser gestionada a partir d'una nova relació política entre Estats i societat, que articuli els àmbits local, nacional i global en un sistema basat en noves fórmules democràtiques de col·laboració, participació i representació.**

Aquest és el cas de la Unió Europea i d'altres experiències d'integració regional, encara que en cap cas la integració a nivell cultural o polític ha arribat tan lluny com en el cas europeu. Així, el Tractat pel qual s'estableix una Constitució per Europa deia -i diu- que "**la Unió respectarà la riquesa de la seva diversitat cultural i lingüística i vetllarà per la preservació i el desenvolupament del patrimoni cultural europeu**" (art. I-3.3).

De fet, la Constitució Europea que Espanya va aprovar l'any passat -el procés de ratificació de la qual ara està en un *impasse*-, té com a lema "unida en la diversitat". I el fet d'haver escollit aquesta **diversitat i la unió com a divisa** mostra, per una banda, la importància que tenen les cultures en el projecte d'Unió Europea i, per l'altra, la riquesa que aquesta diversitat cultural i lingüística representa per al conjunt de la Unió.

En aquest context, per preguntar-nos què pot fer Europa per la cultura i quina cultura volem fomentar a Europa, hem de tenir en compte el punt de partida, la dimensió de les cultures d'Europa.

La veritable identitat cultural europea està feta de diferents patrimonis culturals, d'una multiplicitat d'històries i de llengües, de tradicions literàries, artístiques i populars diferenciades. Es tracta d'una identitat plural perquè està feta d'identitats de cadascun dels seus pobles.

Diversitat no significa divisió. Com he dit, **diversitat és l'element estructural de la nostra unitat i el fonament de la nostra riquesa**. Un instrument per fomentar els interessos comuns i per defensar la riquesa de cada cultura en particular.

El procés de construcció europea és un procés històric únic. En aquest procés, i **per a forjar el destí comú** al qual es refereix la Constitució, **és essencial el sentiment de pertinença a Europa**.

Però construir un destí europeu comú no és un resultat històric, sinó que és una **voluntat deliberada dels Estats i dels ciutadans: l'expressió de la nostra decisió d'unió, reconeguent i respectant les diferències**.

El potencial cultural europeu és fonamental. **Europa té un patrimoni cultural compartit fruit d'un cúmul d'influències nacionals que, alhora, han rebut influències d'altres. Però tenim uns valors comuns: llibertat, democràcia, justícia, solidaritat que són resultat d'un passat i d'una voluntat de futur**.

Per viure junts preservant la identitat personal, local, regional i nacional, es necessita promoure l'obertura, el coneixement i l'intercanvi: en definitiva, una cultura de respecte i de tolerància.

Jo sóc membre de la Comissió de Cultura i Educació del Parlament Europeu, i **aquest és l'objectiu que persegueixen les polítiques culturals de la Unió**: promoure la cooperació entre Estats Membres i, si és necessari, complementar i recolzar les seves accions. També fomentar la cooperació amb països tercers.

Un gran nombre de programes europeus fomenten i desenvolupen els intercanvis culturals transnacionals, la mobilitat dels artistes, els intercanvis de joves i estudiants. I també el reforçament de la dimensió internacional d'aquestes accions, i en aquest sentit, el nou projecte *Erasmus Mundus* impulsa el diàleg intercultural en el si de la Unió Europea, i també amb països tercers.

Un altre dels objectius ha de ser el d'estrènyer els llaços entre cultura, identitat i ciutadania. La Unió Europea ha assolit un estat on la seva dimensió cultural no pot ser ignorada. De fet, i sense anar més lluny, val la pena esmentar aquí un **exemple ben proper**.

El mes que ve, Sitges acollirà en aquest mateix edifici Miramar, una exposició pictòrica centrada en l'obra del **pintor i escriptor, Santiago Rusiñol**, i la seva evolució, per commemorar el **75è aniversari de la seva mort, que es complirà el proper 13 de juny**. I l'obra d'en Rusiñol, és que no té potser la influència manifesta dels corrents artístics europeus? És també, per tant, cultura europea. I és que, com us deia, cultura i ciutadania van estretament lligades...

Resumint, per dibuixar un bon futur polític per la Unió Europea, cal saber afrontar satisfactòriament tots els reptes culturals i democràtics de la Unió que acabem de plantejar. I aquest **projecte europeu de futur s'ha de fer comptant amb els ciutadans**, implicant-los més en les decisions, **fent-los partícips** dels debats i fent-los sentir, en definitiva, ciutadans i ciutadanes europeus, en tant que la UE respecta i protegeix les seves identitats.

Com sabeu, **fa uns mesos que el Consell de Ministres de la Unió Europea, la Comissió, i el Comitè de les Regions han aplicat ja efectivament la proposta del Govern espanyol per la qual es pot parlar en català, euskera i gallec en el si d'aquestes institucions.** Encara **resta pendent el Parlament Europeu**, que a hores d'ara, però, ja ha donat el seu vist i plau a la possibilitat que vosaltres, ciutadanes i ciutadans, us hi dirigiu fent servir la vostra llengua, el català. I el Parlament us contestarà amb la mateixa. Aquesta és sobretot una mesura destinada a acostar més els ciutadans amb el projecte comunitari i a fomentar aquest sentiment de ciutadania europea.

I aquí els **municipis** hi jugueu un paper fonamental. Sou els que esteu més a la vora de la gent, coneixeu les seves necessitats, les seves preocupacions... És important de **seguir actuant com a “socis” clau del procés d’integració, al costat de les institucions i organismes comunitaris, bé a través del Comitè de les Regions, bé directament a partir de la gestió de fons i programes de la Comissió Europea, de la promoció de projectes conjunts...**

Fa un parell de mesos, el Parlament Europeu va aprovar també el programa “**Europa amb els ciutadans**”, un programa que **promourà la ciutadania europea activa i fomentará accions encaminades a promoure la participació ciutadana a través de l’articulació de debats a la Unió Europea, finançant projectes transfronterers que sumin un valor afegit europeu, entre d’altres. I aquest programa s’entén com un reconeixement de bones pràctiques que han representat els agermanaments entre municipis i que ara es volen fer extensius a entitats esportives, culturals, socials, ...**

Per tant, **els municipis, amb iniciatives com les d’avui ajuden a acostar la ciutadania a la Unió Europea, aprofundint així en la seva integració política.**

La diversitat cultural és el fonament de la ciutadania europea i la construcció política d’Europa l’hem de fer amb els ciutadans.

La UE ara, és un espai de pau i de prosperitat i, d’esperança per a molts ciutadans de països de fora de la Unió. Però si no reeixim en la unió política, la unió econòmica tampoc avançarà de la manera necessària i Europa perdrà l’oportunitat de ser aquest actor global, **el model del qual, pot ser de gran ajuda en la governabilitat de la globalització.**

Com veieu, **la construcció política a la UE ens afecta molt i des de molts àmbits** i, això que tant sovint sentim a dir i, diem, que Europa ens és llunyana, ja ho veieu de lluny, doncs, no ho és gens.

Moltes gràcies.

Sitges, 25 de maig de 2006